

MATERIALIA

O PŘIBÍKOVI Z OSTRÉHO A JEHO KNIHÁCH*

Michal Dragoun (Praha)

About Přibík from Ostrý and His Books

Abstract: The study deals with the list of ‘books’ written probably shortly after 1420 on the rear pastedown of the National Museum Library manuscript XVI F 11. This list is likely to have been made by the owner of the manuscript at that time, Přibík from Ostrý, but no further information on him is available in any sources. The list contains 17 items, some with ‘prices’, but both the titles and the values indicate that this is not an inventory of real books or works to be taken seriously. Nevertheless, the scribe clearly expressed in it both his anti-Hussite sentiments and his knowledge of the derogatory stereotypes of the time used to describe adherents of the Hussite doctrine.

Keywords: Přibík from Ostrý – book lists – anti-Hussite texts

Soupisy knih nebo obsahu knihoven patří v bádání o knižní kultuře k často užívaným pramenům. Jednotlivé záznamy se přitom liší jak způsobem dochování, tak i rozsahem. Může jít o soupisy tvořící součást úředních písemností, jejichž výhodou bývá, že obsahují určení majitele i dataci, různě rozsáhlé soupisy rukopisů pořizené pro knihovní evidenci i krátké seznamy v pramenech rozmanitého charakteru, nejčastěji ale v samotných kodexech. Evidence středověkého materiálu spojeného s českými knižními soubory je stará již více než půlstoletí,¹ přičemž postupující zpřístupnění rukopisů k ní postupně přidává jak nové položky, tak i modernější hodnocení a edice.

Jeden z již registrovaných soupisů knih je zapsán na zadním přidešti kodexu Knihovny Národního muzea (dále KNM) XVI F 11 (obr. 1). Na jeho existenci upozornil při katalogizaci muzejních rukopisů František Michálek Bartoš, který v katalogu rukopisů také přepsal tři jeho záznamy, které

jej zvláště zaujaly.² Obširnější, byť – jak uvidíme – celkově nepřesnou charakteristiku poté podal ve zmíněném soupisu těchto pramenů českého původu Ivan Hlaváček.³

Rukopis XVI F 11 obsahuje trojici textů. Na ff. 1r–56r je to výklad *Písně písni*, jehož autorem je Honorius Augustodunensis;⁴ na ff. 61r–90r traktát o souboji hříčů a ctností, bohatě doložený z českých rukopisů⁵ a na ff. 90r–159v soubor kázání de tempore, k němuž patří i další kázání na ff. 161r–162v a na ff. 56r–60v. Soubor je v závěrečné rubrice, psané pozdější rukou na fol. 162v, označen „*Smaragdinus super epistolas et ewangelia*“ a v obsahu na obalu první složky „*Favus mellis*“. V jiných rukopisech nese sbírka kázání se stejným incipitem i jiná dobová označení.⁶ Traktát o hříších a ctnostech opsál roku 1403 pro Řehoře, oltářníka oltáře sv. Prokopa v Písku, v Klatovech pisař Jan, opis kázání téhož roku vlastnoručně dokončil sám Řehoř,⁷ který byl rovněž pisařem výkladu *Písně písni*

* Tento výstup vznikl v rámci programu Cooperatio, vědní oblasti Literatura – Medievistika na Univerzitě Karlově, Fakultě humanitních studií. Studie využila databázi Czech Medieval Sources online, kterou poskytuje výzkumná infrastruktura LINDAT/CLARIAH-CZ (<https://lindat.cz>) podporovaná MŠMT ČR (projekt č. LM2018101).

¹ HLAVÁČEK 1966; HLAVÁČEK 1969.

² BARTOŠ 1927, č. 3725, s. 365–366.

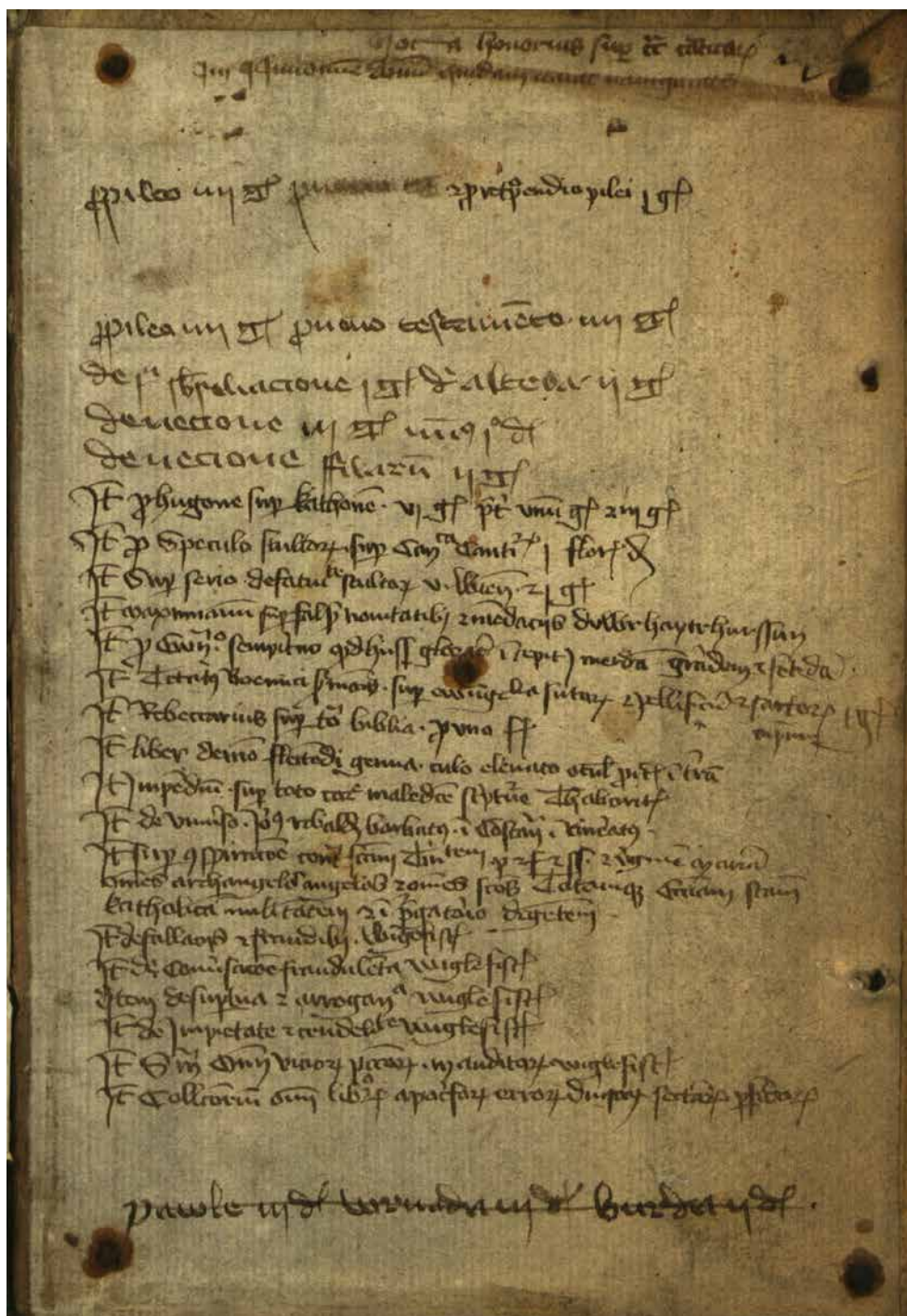
³ HLAVÁČEK 1966, č. 83, s. 61.

⁴ Ed. MIGNE 1854, col. 347–496; Repertorium Biblicum, č. 3573.

⁵ BLOOMFIELD et al. 1979, č. 4642, který eviduje pět rukopisů, čtyři z Národní knihovny České republiky a pátý z klášterní knihovny ve Vyšším Brodě; muzejní kodex zde zmíněn není.

⁶ SCHNEYER 1965, s. 296, uvádí rukopis München, Bayerische Staatsbibliothek, Clm 14144 s titulem „*Favus mellis*“ a Praha, Národní knihovna České republiky, IV D 25 s označením „*Thesaurus anime*“. Shoda incipitu přitom samozřejmě nemusí znamenat totožný obsah.

⁷ Na fol. 90r je Janovou rukou zapsáno „*Et sic est finis huius libelli, qui dicitur de conflictu viciorum et virtutum, finitus per Iohannem*“, Řehoř poté dopsal „*in Glatovia domino Gregorio altariste in Pyeska sub anno domini M° CCCC° III°*“; na fol. 160r je zapsán kolofón „*Istum libellum ego Gregorius, altarista sancti Procopii in Pyeska, scripsi preter conflictum viciorum et virtutum et hoc sub anno domini M° CCCC° III. Rogo ergo, quicumque habueris eum, roga pro me deum.*“

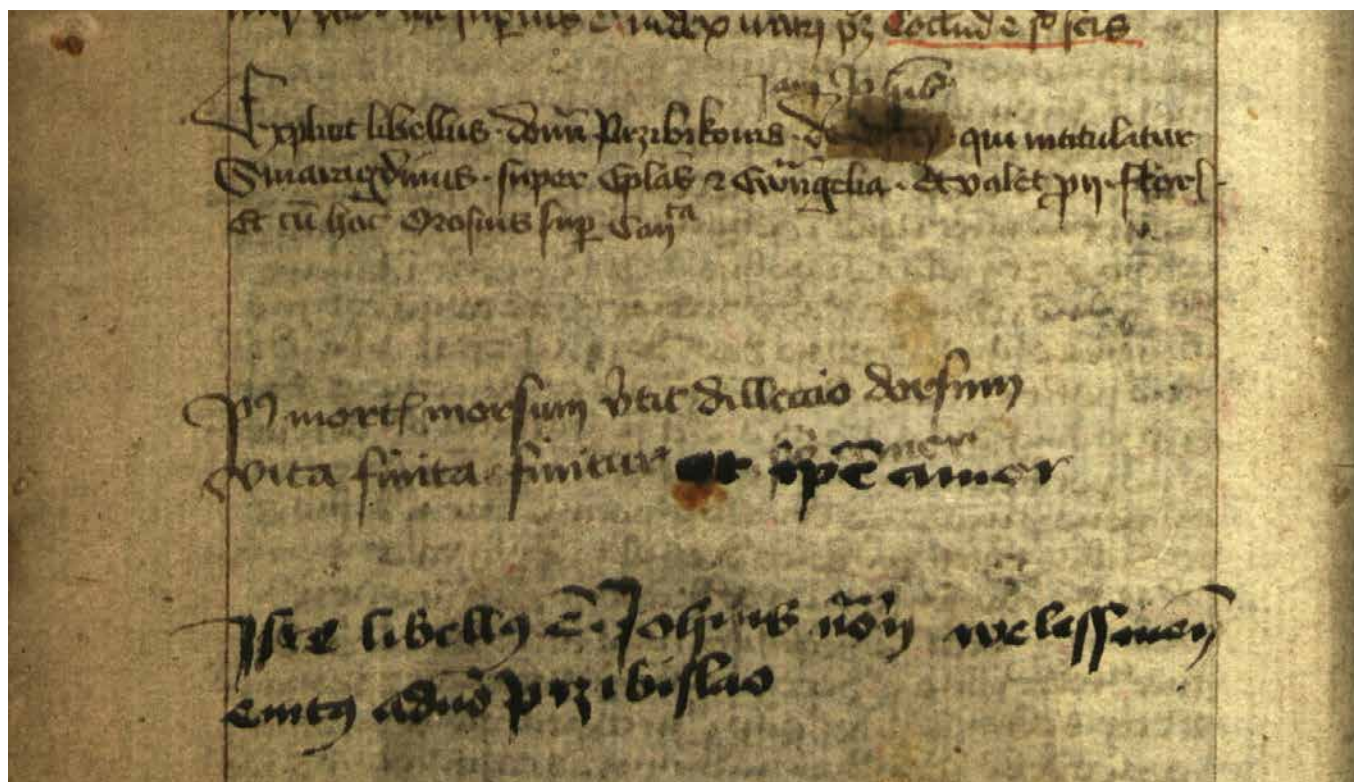

Obr. 1. Soupis „kniž“ sestavený Přibíkem z Ostrého. KNM, XVI F 11, zadní přídešti.

a autorem rejstříků k jednotlivým textům na předním přídešti a ff. 159v–160v. Řehoř je jako písař uveden ještě v rukopisu Národní knihovny České republiky (dále NK) VI F 5, který podle záznamu na zadním přídešti opsal roku 1401, a jako objednavatel v NK I C 43. Oba tyto kodexy se nakonec dostaly do knihovny augustiniánské kanonie v Borovanech.

Muzejní Řehořův rukopis měl jiné osudy, které zčásti můžeme rekonstruovat na základě postupné evidence majitelů, na niž je KNM XVI F 11 nadprůměrně bohatý. Na prázdnou spodní část fol. 162v jiná než Řehořova ruka zapsala charakteristiku obsahu, jméno majitele a cenu (obr. 2): „*Explicit libellus domini Przubikonis de Oztry, qui intitultur Smaragdinus super epistolas et ewangelia et valet pro II*

florenis, et cum hoc Orosius super Cantica.“ Jméno téhož majitele se objevuje na pergamenovém obalu první složky (obr. 3), kde je (pod nejstarším obsahem kodexu) stejnou rukou jako na fol. 162v zapsána formule „*Reverendo viro, domino Przubikoni in Przczicz residenti, comendaticio ecclesie in Mladosowicz, benefactori omnium Christi fidelium et malefactori omnium christiane fidei persecutorum nunc et semper fidelibus omne bonum, perfidis autem miseria per infinita secula seculorum. Amen.*“ Následující změnu majitele dokumentuje další zápis na fol. 162v „*Iste libellus est Iohannis notarii Welessinensis emtus a domino Przubislaio.*“ Nový majitel také upravil předchozí zápis, kdy inkoustem zčásti zakryl slova „*de Oztry*“ a nadepsal nad ně „*iam Iohannis*“. Na obalu první složky je údaj „*Liber Iohannis*

Obr. 2. Záznamy dokumentující postupné změny vlastníků rukopisu. KNM, XVI F 11, fol. 162v.

notarii Welessinensis“ doplněn jinou rukou o jméno dalšího pozdějšího vlastníka „*iam autem Alexandri*“ (stejná ruka dále zapsala i formulačně poněkud odlišný druhý obsah rukopisu).

O Přibíkově osobě se žádné další údaje zjistit nepodařilo. Ostrý asi označuje místo jeho původu a jedná se patrně o ves 6 km jižně od Prčice. Přibíkův vztah k Mladošovicím není jasný – jde o ves 11 km jihozápadně od Třeboně, jež patřila tamnímu augustiniánskému klášteru, který zde ve filiálním kostele vykonával i duchovní správu.⁸ Za velešínským notářem Janem se asi skrývá Jan z Třebomyšlic, v letech 1439–1465 několikrát doložený jako velešínský písař v rožmberských službách († asi 1474).⁹ Písařem posledního vlastnického údaje byl českokrumlovský farář a bechyňský arcijáhen Alexandr z Krumlova († 1496).¹⁰ Jeho knižní sbírku získal rožmberský kancléř Václav z Rovného († 1531), který většinu své rozsáhlé knihovny věnoval kaplanské knihovně v Českém Krumlově.¹¹ Rukopis XVI F 11 sice neobsahuje žádný Václavův vlastnický záznam, do českokrumlovské kaplanské knihovny ale patřil, jak dokládá její novověký štítek se signaturou „N°. 118“ na hřbetě.

Na základě vlastnických záznamů rukopisu se o identifikaci písaře seznamu knih pokusil již F. M. Bartoš, který

jej ztotožnil s Přibíkem z Ostrého nebo z Prčice. Toto určení považují za pravděpodobné – soupis knih je sice téměř celý psán zběžně, nicméně jeho pečlivěji provedený počátek je velmi blízký Přibíkovu záznamu na fol. 162v. Podle zmínky o táboritech (9)¹² mohl soupis vzniknout nejdříve v roce 1420.

Přibíka nejspíše na myšlenku vytvoření soupisu přivedl starší seznam různých peněžních vydání, jímž bylo vylepeno zadní přideščí. Ke staršímu záznamu „*Pro pileo IIII grossi*“ v horní části výlepu dopsal „*et pro retropendio pilei I grossum*“, více ho ale zaujala jedna z následujících položek, platba čtyř grošů za *Nový zákon*.¹³ Za skupinu poznámek obsahující kromě jiného tuto cenu knihy tak vepsal své „svazky“, zčásti s udáním „cen“. Ty sice zčásti odpovídají skutečně používaným měnám (nebo jde o zkratky, jež se pro označení příslušných měn používaly), zároveň ale obsahují i dehonestující vyjádření ceny („*I grossum cupreum*“ v 6 a zejména „*I merdam grandem et fetidam*“ v 5), případně její vyjádření zjevně „neúčtním“ způsobem („*VI grossos preter unum grossum et III grossos*“ v 1).¹⁴ Kromě atypické evidence hodnoty zatím badatele nezaznamenala ani obsahová skladba zapsaného souboru titulů. Soupis neobsahuje téměř žádné dílo známých, neřkuli „osvědčených“ středověkých

⁸ KADLEC 2004, s. 20.

⁹ ŠIMŮNEK 2005, s. 543 a dále podle rejstříku, k datu úmrtí s. 443.

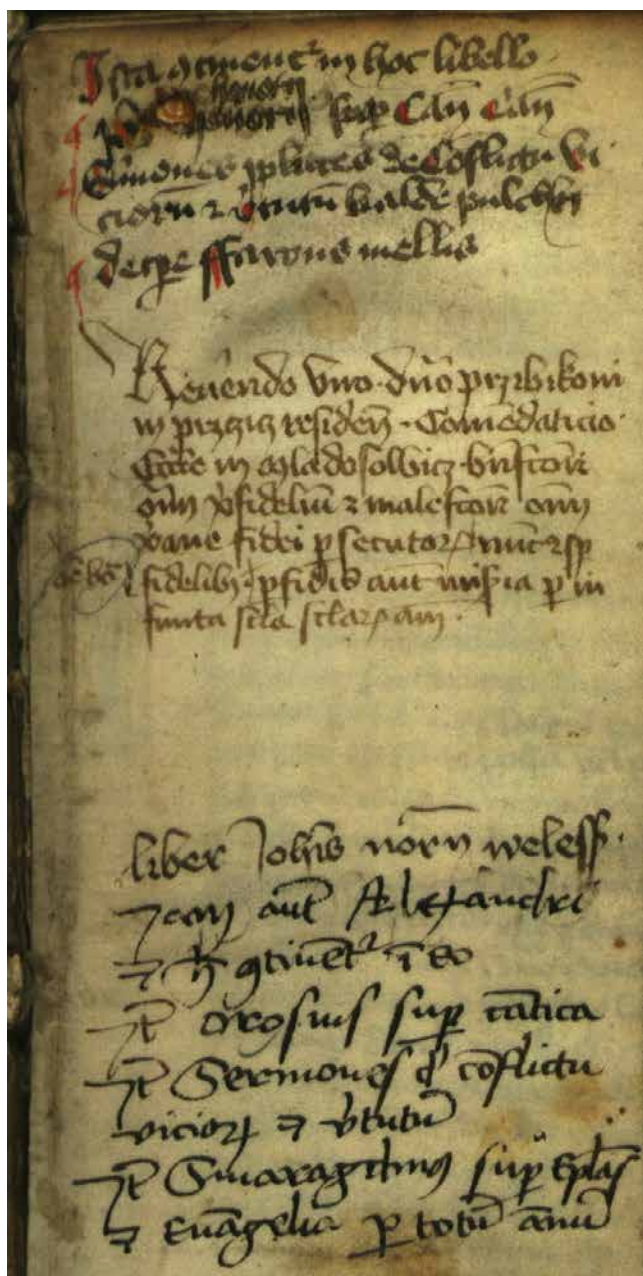
¹⁰ Písaře identifikoval HEJNIC 1968, zde č. I.16, s. 283, k jeho osobě tamtéž, s. 262–264.

¹¹ HEJNIC 1968.

¹² Číslo jednotlivých záznamů soupisu odkazují na čísla doplněná v edici níže na s. 74–75.

¹³ Tento záznam není uveden v Bartošově katalogu, a proto jej neevizuje ani ŠMAHEL 1966.

¹⁴ V době vzniku Přibíkova soupisu, po roce 1420, došlo k poklesu cen knih, který byl dán relativním nadbytkem a snadnou dostupností některých kategorií kodexů; nejlevnější rukopisy v této době šlo opatřit opravdu za pár grošů; blíže ŠMAHEL 1966, s. 20–22 a tabulka, údaje pro období dvacátých a třicátých let 15. století zejm. s. 31–33.

Obr. 3. Postupně připisované obsahy kodexu a jeho vlastnické záznamy. KNM, XVI F 11, obal první složky rukopisu (fol. 1r).

autorů; naopak jde o pozoruhodný soubor spisů nevalné kvality, příp. pochybných spisovatelů o herezích a negativních vlastnostech. Zejména v první polovině nese označení

téměř každého díla nějakou zápornou nebo přinejmenším nevážnou konotací. Nejde tak vůbec o seznam reálných knih. Některé souvislosti se skutečnými tituly nebo autorův záměr dokážeme s určitou pravděpodobností odhadnout, jiné ale byly jasné jen Příbíkovi.

Negativní hodnocení některých děl je dáno Příbíkovi postojem k husitům vyjádřeným v jeho odsouzení Husova díla, osoby Jeronýma Pražského (10) a táborů (9). Část titulu 8 by mohla evokovat návod k pokornému křesťanskému chování, sotva ale s doplňkem „culo elevato“. Společným jmenovatelem další skupiny záznamů je hloupost, pošetilost, lež a podvod. Výslovně je v záznamech 2–4 uvedeno *Speculum stultorum*, „serius de fatuitate stultorum“ a text o falešných novinkách a podvodech. *Speculum stultorum* bylo zřejmě inspirováno existujícím dílem básníka Nigela z Longchamps (Wirekera), titul zde ale Příbík použil pro označení výkladu *Písne písni*. S podvodným jednáním by mohl souviset i titul *Rebecarius* (7). Slovo je doloženo v excerptu Slovníku středověké latiny v českých zemích pouze tímto výskytem¹⁵ a nenašel jsem ho ani v jiných latinských slovnících. Možná souvislost s instruováním Jáкова, jak neoprávněně získat požehnání,¹⁶ tak zůstane jen neověřitelnou hypotézou. V učené exegezi se negativní zmínky o Rebece zřejmě neobjevují;¹⁷ „rebeca“ podle českého materiálu označuje i porodní bábu,¹⁸ polský slovník středověké latiny uvádí i negativní významy šarlatánka nebo zadržávačka.¹⁹ Zajímavou součástí seznamu představuje český traktát na evangelia ševců, kožešníků a krejčích (6).²⁰ Řazení zvláště ševců a krejčích mezi obvyklé přívržence nejružnějších heretických hnutí patřilo ke stereotypům středověké literatury a bylo – s postupně se rozšiřujícím seznamem řemesel – předhazováno i husitům.²¹ V tomto záznamu může hrát roli jak tento topos, tak i snaha o vyjádření intelektuální nedostatečnosti původců, kterou kromě ceny (jeden měděný groš) může podtrhovat i jazykové určení textu jako českého, na rozdíl od latiny jako jazyka vzdělanců. Pro negativní hodnocení užíval Příbík i další jazykové prostředky. Slovo „impedium“ (9) je pro užití v titulu díla neobvyklé – zřejmě bylo použito podle vzoru obvyklého názvu „compendium“. Kromě významů „zisk, podpora“ apod. označuje „impedium“ i negativní „ztráta, škoda“,²² což asi nejlépe odpovídá autorovu náhledu na zlořečené tábořské písmo.²³ Při vymýšlení titulů Příbík užíval i verše („pro speculo stultorum super Cantica canticorum“ – 2; „de universo Ieronimus ribaldus barbatus, in Constancia incineratus“ – 10; možná i „pro Hugone super Kathonem“ – 1) a snad i další rétorické

¹⁵ Za informaci a další konzultace děkuji PhDr. Zuzaně Silagiové.

¹⁶ Gn 27,5–17.

¹⁷ Např. vlivný výklad Mikuláše z Lyry *Postilla literalis* Rebečinu roli v podstatě pomíjí, resp. bere ji jako naplnění Božího záměru. Přístup k této pasáži ve středověkých exegetických textech stojí mimo záběr této studie. Text Gn 27,6–40 byl nadto užíván jako epištolní perikopa v sobotu před třetí nedělí postní (*Oculi*) a množství materiálu tedy může být rozptýleno i v postních kazatelských sbírkách. Příbíkova interpretace ovšem může vycházet z jeho osobního názoru a nemusí být ovlivněna učenou literaturou.

¹⁸ HUS 2010, s. 492.

¹⁹ Slovník 2002, sl. 62: „non prestigiosis rebeccarum, sed fidelibus physicalium medicinarum curis ... committere dignemini corpus vestrum.“

²⁰ Příbík nedůsledně používá oddělování významových celků tečkami, v záznamu 6 je toto oddělení pouze za slovem „sermonis“. Při jiné interpunkci by záznam šlo interpretovat také jako traktát ševců, kožešníků a krejčích na evangelia.

²¹ ŠMAHEL 2002b.

²² SSL, s. v. impedium.

²³ Různě zkromolená označení skutečných děl se objevují i v závěrečných rubrikách a navazujících písařských poznámkách, byť nejde o nijak časté výskyty, srov. např. NK III G 14, fol. 100r: „Explicit Prdyclaudianus sive Anthi-claudianus de Anthiruffino.“

ozdoby (spojení *culus – oculus* v 8). V souvislosti s jinak neznámým dílem Jeronýma Pražského „*de universo*“ (10) se také vynořuje pochybnost o jeho reálné existenci²⁴ – ačkoli podkladem pro seznam byly Příbíkovi i existující tituly, může jít rovněž o ironický název díla, jehož autor měl rozumět všemu.

Počáteční invence ale Příbíkova postupně přecházela. Druhá polovina soupisu obsahuje už jen vcelku obecná označení učení protivného katolické církvi, ve dvou případech souhrnného charakteru a bez konkrétního udání protivníka (11, 17), většina záznamů ale označuje záporné vlastnosti a zavrženíhodné chování stereotypně přiřčené viklefistům (12–16).

Málokterý myšlenkový spor v dějinách byl řešen pouze pomocí rozumových argumentů. Emoce jednotlivých stran se projevovaly jak v přímých konfrontacích, tak i v soukromí. Pro získání přívrženců a dehonestaci protivníka se používaly různé prostředky a husitské období v tomto směru nebylo výjimkou. Propaganda husitů i jejich protivníků²⁵ měla působit na co nejširší publikum a využívala prostředky, které byly pro daný účel efektivní. Kromě kázání – jako obvyklého středověkého prostředku masové komunikace – se součástí „performancí“, zejména ve zlomových okamžicích, staly např. i verše, písně nebo obrazová média.²⁶ Audiovizuální představení zanechala v písemných pramenech jen omezené množství stop, nicméně ani traktátová polemika skrytá na stránkách rukopisů nebyla bez výhrady učená: i zde si našly místo invectivy, včetně toho, že stejná pejorativní označení mohly užívat obě strany.²⁷ Propaganda i polemika předpokládá recipienta, má posilovat stoupence, získávat nerozhodnuté nebo přesvědčovat protivníky. Zástupci jedné ze stran si – někdy s ironickým podtónem – zaznamenávali ale i své momentální osobní dojmy, které nebyly určeny pro další šíření. Takové emotivně zabarvené zápisy však zřejmě nejsou příliš časté a obvykle mají i daleko jednodušší formu než zkoumaný „soupis knih“.²⁸

Edice

Knihovna Národního muzea, XVI F 11, zadní přideštití

- [1] Item pro Hugone super Kathonem VI grossos preter unum grossum et III grossos.
- [2] Item pro Speculo stultorum super Cantica canticorum I florenum d.
- [3] Item super serio de fatuitate stultorum V wiennenses et I grossum.
- [4] Item Maximianum super falsis novitatibus et mendaciis dulbrhaytrhurssun.
- [5] Item pro ewangelio sempiterno, quod Huss glozare incepit, I merdam grandem et fetidam.
- [6] Item tractatus Boemici sermonis super ewangelia sutorum et pellificum et sartorum, I grossum cupreum.
- [7] Item Rebecarius super tota biblia pro uno floreno.
- [8] Item liber de modo flectendi genua culo elevato, oculis proiectis in terram.

²⁴ BARTOŠ – SPUNAR 1965, č. 349, s. 288 (s chybnou signaturou rukopisu XVI G 1).

²⁵ K protihusitským parodiím, zejména tzv. husitské mši, LEHMANN 1922, s. 126–128; BAYLESS 1996, s. 122–124, 219.

²⁶ Z početné literatury např. v širších souvislostech ŠMAHEL 2002c; k obrazovým tabulím a proměnám jejich funkce v závislosti na užitém médiu ŠMAHEL 2002a; v souvislosti s odpustkovými bouřemi roku 1412 SOUKUP 2018.

²⁷ SOUKUP 2011.

²⁸ Často je uváděn např. soubor poznámek Jana Husa v jeho opisu Viklefových děl, Stockholm, Kungliga biblioteket, A 164, týkající se sporu o univerzálie na pražské univerzitě. Ironické poznámky nejsou vyhrazeny velkým dějinným konfliktům, ale jejich výskyt ve vyhrocených dobách bude nejspíše častější. Vzhledem k malému rozsahu může jít o texty, jejichž přítomnost v katalogích rukopisů ani není zachycena, a zatím tak unikají poznání.

²⁹ Úmyslně se při označování Příbíkova textu vyhýbám označení parodie. Zatímco nepochybně je v něm přítomna komika jako jeden z jejích charakteristických prvků, za diskutabilní považuji, nakolik přesahuje do mimoliterární oblasti a do jaké míry je možné parodovat tak obecný text, jakým je soupis – i když pojetí parodie jako literárního postupu dovoluje napodobovat cokoliv. Ke starší literatuře i českému materiálu např. PETRŮ 2002, k teoretickým východiskům zejm. s. 50–58.

³⁰ DOLEŽALOVÁ 2009, ke znakům ad hoc seznamů s. 81.

Soupis titulů na zadním přideštití rukopisu KNM XVI F 11 tedy není pramenem pro poznání českých středověkých knihoven. Jde o seznam posměšných názvů neexistujících děl či rukopisů, který sestavil Příbík z Ostrého.²⁹ O jeho sociálním postavení nemáme žádné zprávy; ze soupisu je v první řadě zřejmé jeho ostře protihusitské zaujetí a podle opakovaně užívané hlouposti jako předmětu zapsaných děl patrně intelektuálně husity nepovažoval za sobě rovné – snižování rozumových schopností odpůrců patřilo vždy k oblíbeným „argumentačním strategiím“. Kromě toho ovšem Husovým a Viklefovým přívržencům v rámci svého seznamu přiřkl řadu dalších negativních vlastností. Bezprostřední podnět, který Příbíkovi k vytvoření soupisu vedl, (přirozeně) neznáme; šlo ale spíše o okamžitou reakci vyvolanou asociací se starším seznamem peněžních vydání než o výsledek dlouhodobějšího promýšlení. Ačkoliv by mu výlep přideštití poskytl prostor i pro doplnění seznamu o několik dalších nápadů, nikdy se k němu už nevrátil. Příbíkova osobní výpověď dokládá jeho obeznámenost s dehonestujícími stereotypy aplikovanými na husitské učení a jeho přívržence; ve vztahu k husitským autorům a dílům kromě samotných urážek používá k jejich zdůraznění i některé jazykové prostředky – přestože soupis podle svého umístění nebyl určen pro širší publikum. Některými svými charakteristikami tak odpovídá jednorázovým ad hoc seznamům: jde o později doplněný text na přideštití rukopisu, bez jasněho kritéria užitého k uspořádání jednotlivých záznamů, které ani nemusí mít všechny stejnou strukturu nebo uvádět stejné informace.³⁰ Tyto texty bývají úzce spojeny s asociacemi, znalostmi a pamětí určité osoby a jejich význam spočívá zejména ve skutečnosti, že poskytují jedinečný vhled do způsobu myšlení jednotlivce. Příbíkův seznam je ovšem výjimečný i v rámci tohoto „žánru“, protože pouze neopakuje či nově neuspořádává jeho znalosti, ale vytváří na jejich základě nový seznam neexistujících rukopisů, resp. děl.

- [9] Item impendium super toto corpore maledicte scripture Thaboritarum.
 [10] Item de universo Ieronimus ribaldus barbatus, in Constancia incineratus.
 [11] Item super conspiracione contra sanctam Trinitatem, patrem et filium et spiritum sanctum, et virginem Mariam, omnes archangelos, angelos et omnes sanctos totamque ecclesiam sanctam catholicam militantem et in purgatorio degentem.
 [12] Item de fallaciis et fraudibus Wigefistarum [sic].
 [13] Item de conversacione fraudulenta Wigefistarum.
 [14] Item de superbia et arrogancia Wigefistarum.
 [15] Item de impietate et crudelitate Wigefistarum.
 [16] Item summa omnium viciorum, peccatorum inauditorum Wigefistarum.
 [17] Item collectorium omnium librorum apocriforum, errorum diversarum sectarum perfidarum.

Prameny:

München, Bayerische Staatsbibliothek, Clm 14144
 Praha, Knihovna Národního muzea, XVI F 11
 Praha, Národní knihovna České republiky, I C 43, III G 14,
 IV D 25, VI F 5
 Stockholm, Kungliga biblioteket, A 164

Literatura:

BARTOŠ 1927: BARTOŠ, František Michálek. *Soupis rukopisů Národního muzea v Praze, svazek II*. Praha: Melantrich, 1927.
BARTOŠ – SPUNAR 1965: BARTOŠ, František Michálek – SPUNAR, Pavel. *Soupis pramenů k literární činnosti M. Jana Husa a M. Jeronýma Pražského*. Praha: Historický ústav ČSAV, 1965.
BAYLESS 1996: BAYLESS, Martha. *Parody in the Middle Ages. The Latin Tradition*. Ann Arbor: The University of Michigan Press, 1996.
BLOOMFIELD et al. 1979: BLOOMFIELD, Morton W. et al. *Incipits of Latin Works on the Virtues and Vices, 1100–1500 A.D., Including a Section of Incipits of Works on the Pater noster*. Cambridge (Mass.): The Mediaeval Academy of America, 1979.
DOLEŽALOVÁ 2009: DOLEŽALOVÁ, Lucie. Ad hoc Lists of Bernard Itier (1163–1225), Librarian of St. Martial de Limoges. In: DOLEŽALOVÁ, Lucie (ed.). *The Charm of a List: From the Sumerians to Computerised Data Processing*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2009, s. 80–99.
HEJNIC 1968: HEJNIC, Josef. O knihovně Václava z Rovného. *Sborník Národního muzea v Praze, řada A – Historie* 22, 1968, č. 5, s. 229–352.
HLAVÁČEK 1966: HLA VÁČEK, Ivan. *Středověké soupisy knih a knihoven v českých zemích*. Praha: SPN, 1966.
HLAVÁČEK 1969: HLA VÁČEK, Ivan. Nachträge zu den böhmischen mittelalterlichen Bücher- und Bibliotheksverzeichnissen. *Mediaevalia Bohemica* 1, 1969, s. 306–315.
HUS 2010: ERŠIL, Jaroslav (ed.). *Magistri Iohannis Hus Polemica. Editionis anno 1966 perfectae impressio aucta et emendata* (Corpus Christianorum, Continuatio Mediaevalis 238). Turnhout: Brepols, 2010.
KADLEC 2004: KADLEC, Jaroslav. *Klášter augustiniánských kanovníků v Třeboni*. Praha: Karolinum, 2004.
LEHMANN 1922: LEHMANN, Paul. *Die Parodie im Mittelalter*. München: Drei Masken, 1922.

MIGNE 1854: MIGNE, Jacques Paul (ed.). *Patrologiae cursus completus, series latina* 172. Paris: Jacques Paul Migne, 1854.

PETRŮ 2002: PETRŮ, Eduard. *Zrcadlo skutečnosti. Kniha o středověké, renesanční a barokní parodii*. Praha: ISV, 2002.

SCHNEYER 1965: SCHNEYER, Johann Baptist. *Wegweiser zu lateinischen Predigtreihen des Mittelalters*. München: Bayerische Akademie der Wissenschaften, 1965.

Słownik 2002: *Słownik łaciny średniowiecznej w Polsce, tom VIII – zeszyt 1 (63). Rabalipon – Reddo*. Kraków: Polska akademia nauk, 2002.

SOUKUP 2011: SOUKUP, Pavel. „Machometáni“ v polemikách Husovy doby. In: NOVOTNÝ, Robert – ŠÁMAL, Petr et al. *Zrození mýtu. Dva životy husitské epochy*. Praha: Paseka, 2011, s. 216–229.

SOUKUP 2018: SOUKUP, Pavel. *11. 7. 1412. Poprava tří mládenců. Odpustkové bouře v Praze*. Praha: Havran, 2018.

ŠIMŮNEK 2005: ŠIMŮNEK, Robert. *Správní systém šlechtického dominia v pozdně středověkých Čechách. Rožmberská doména 1418–1472*. Praha: Historický ústav, 2005.

ŠMAHEL 1966: ŠMAHEL, František. Ceny rukopisných knih v Čechách do roku 1500. *Sborník historický* 14, 1966, s. 5–48.

ŠMAHEL 2002a: ŠMAHEL, František. Audiovizuální media husitské agitace. In: TÝŽ. *Mezi středověkem a renesancí*. Praha: Argo, 2002, s. 231–237.

ŠMAHEL 2002b: ŠMAHEL, František. Husitští „doktoři“ jehly a verpánku. In: TÝŽ. *Mezi středověkem a renesancí*. Praha: Argo, 2002, s. 238–248.

ŠMAHEL 2002c: ŠMAHEL, František. Psané a mluvené slovo ve službách rané české reformace. In: TÝŽ. *Mezi středověkem a renesancí*. Praha: Argo, 2002, s. 215–230.

Elektronické zdroje:

Repertorium Biblicum: Repertorium Biblicum [online, cit. 22. 10. 2022]. Dostupné z: <http://www.repibib.uni-trier.de/cgi-bin/rebiIndex.tcl>

SSL: Slovník středověké latiny v českých zemích: elektronická verze 2.0, Praha: Filosofický ústav AV ČR, v. v. i., 2019 [online, cit. 22. 10. 2022]. Dostupné z: <http://lb.ics.cas.cz>

Michal Dragoun
 Kettnerova 1939/3
 155 00 Praha 5